

ÜNİVERSİTE MALİYE EĞİTİMİNİN VERGİ KÜLTÜRÜNE ETKİSİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SBF MALİYE BÖLÜMÜ ÖRNEĞİ

The Effect of University Finance Education on Tax Culture

Atıf / Citation

Kıracıoğlu, D. (2021). "Üniversite Maliye Eğitiminin Vergi Kültürüne Etkisi: Sakarya Üniversitesi SBF Maliye Bölümü Örneği". *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1-28.

Davut KİRACIOĞLU

Sakarya Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Maliye Anabilim Dalı,
Sakarya/Türkiye
davutkiracioglu@sakarya.edu.tr
Orcid ID:0000-0001-6285-3904

Araştırma & Yayın Etiği

Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiş, iThenticate yazılımı ile taranmış, araştırma yayın ve etiğine aykırılık edilmemiştir.

Research & Publication Ethics

This article was reviewed by at least two referees, a similarity report was obtained using iThenticate, and compliance with research/publication ethics was confirmed.

Copyright ©

Politik Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar
Merkezi, Sakarya/TÜRKİYE

Center for Political, Economic and Social
Research, Sakarya/TURKEY

Makale Bilgisi

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Article Type: Research Article

Geliş Tarihi: 05.11.2021

Kabul Tarihi: 23.11.2021

Yayın Tarihi: 31.12.2021

CC BY-NC 4.0

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial License altında lisanslanmıştır.

This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Üniversite Maliye Eğitiminin Vergi Kültürüne Etkisi: Sakarya Üniversitesi SBF Maliye Bölümü Örneği

Özet

Toplumların vergi kültür düzeyi ile vergi gelirleri arasında doğru orantılı bir ilişkinin olduğu; vergi kültür düzeyi yüksek toplumların vergi karşısında tutum ve davranışlarının olumlu ve vergi gelirlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Devletlerin en önemli finans kaynaklarının başında vergilerin gelmesi, vergilerin düzenli ve sağlıklı toplanmasını son derece önemli hale getirmektedir. Bu anlamda toplumların vergi kültür düzeylerinin yüksek olması vergi gelirlerini olumlu etkileyecektir. Toplumların vergi kültür düzeylerini etkileyen birçok faktör bulunmakta birlikte bunlar içerisinde en önemlilerden biri eğitim faktörüdür. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin maliye konusunda aldıkları eğitimin vergi kültür düzeylerini ne yönde etkilediğini tespit etmek amacıyla sosyal bilimlerde en sık kullanılan yöntemlerden biri olan anket yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler grafik ve tablolar yardımıyla açıklanmıştır. Yapılan çalışma sonunda üniversite maliye eğitiminin öğrencilerin vergi kültür düzeyini olumlu etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Vergi Kültürü, Vergi Algısı, Vergi Uyumu, Eğitim

Abstract

There is a direct proportional relationship between the tax culture level of societies and tax revenues; It can be said that societies with high tax culture have positive attitudes and behaviors towards taxes and higher tax revenues. The fact that taxes are one of the most important financial resources of the states makes the regular and healthy collection of taxes extremely important. In this sense, high tax culture levels of societies will positively affect tax revenues. There are many factors that affect the tax culture levels of societies, and one of the most important among them is the education factor. In this study, the survey method, which is one of the most frequently used methods in social sciences, was used in order to determine how the education of university students in finance affects their tax culture levels. The data obtained are explained with the help of graphs and tables. At the end of the study, it was determined that university finance education positively affected the tax culture level of the students.

Keywords: Culture, Tax Culture, Tax Perception, Tax Compliance, Educatio

Giriş

Devletlerin en önemli kamusal gelir kaynaklarının başında vergiler gelmektedir. Toplumdaki kişilerin vergiye karşı bakışının olumlu olabilmesi, vergi gayretlerinin yüksek olması ve vergi otoritesinin uygulayacağı vergi politikalarının başarıya ulaşmasında kişilerin vergi kùltür düzeylerinin yüksekliği önem arz etmektedir. Vergi kùltürünün oluşmasında özellikle bu alanda verilen eğitim kullanılan yollardan bir tanesini oluşturmaktadır. Yükseköđretim kurumlarının Siyasal Bilgiler Fakùlteleri Maliye bölüm ve programlarında vergi ile ilgili verilen derslerin amaçlarından biri öğrenci kitlesi üzerinde vergi kùltürünün oluşturulmasıdır. Öğrenciler de aldıkları vergi eğitimleri neticesinde bu sonucun oluşması, anayasal bir yükümlülük olan vergi ödevinin kavranmasına ve usulüne uygun gerçekteşmesine katkı sağlayabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin vergi kùltür düzeyinin maliye eğitimi ile birlikte ne düzeyde etkilendiğinin boylamsal bir çalışma ile incelenmesidir. Araştırmada kapsamında Sakarya Üniversitesi 2020-2021 eğitim döneminde Siyasal Bilgiler Fakùltesi Maliye Bölümü Kamu Maliyesi dersini alan birinci sınıf 189 öğrenciye anket uygulanmıştır.

1. Kùltür

Birden fazla disiplini ilgilendiren kùltür kavramı botanikten sosyal ve beşeri bilimlere kadar birçok alanda farklı tanımları içeren bir sözcùktür (Canbay & Çetin, 2007: 54). Kelime kökeni olarak Latince colere sözcüğünden türetilen cultura kelimesi, anlam olarak toprağın ıslah edilmesi, ürün yetiştirilmesi anlamlarına gelmektedir. Taylor'a göre kùltür "Toplumun bir parçası olan bireyin toplumdaki bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, örf ve adetlerden elde ettiği bütün yeteneklerin birleşimini kapsayan karmaşık bir bütünü" ifade etmektedir (Tylor, 1924: 1). Hofstede ise bir gurubu diğer gruplardan ayıran, zihnin ortak programlanması şeklinde tanımlamaktadır (Hofstede, 1983: 76).

Türkiye'de ise kùltür kavramı Ziya Gökalp tarafından hars kelimesi ile ifade edilmiş ve "Toplumun örf, anane, yazılı ve sözlü edebiyat, iktisadi ve estetik ürünlerin toplamı" olarak ifade edilmiştir (Z. Gökalp, 2013: 19). Mümtaz Turhan ise kùltürü "Bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi kıymetlerin toplamından oluşan bir bütün olarak ifade etmektedir. Toplum içinde her türlü bilgi, alaka, değer ölçüleri ve davranış şekilleri kùltürün içinde yer almaktadır (Turhan, 1994: 35).

Bireyin içinde bulunduğu toplumdaki edindiği gelenek, bilgi, beceri, estetik ve kavrayış tarzını yansıtan kùltür, bireyin içinde bulunduğu toplum tarafından şekillenen yaşam biçimini ifade etmektedir. Bireyin içinde bulunduğu kùltür, düşünüş şeklini, algılama biçimini, inanma ve kabullenme tarzını etkilemektedir. Kısacası kùltür, bireyin davranışlarının sebebidir. Bireyler günlük hayatta karşılaştıkları olaylar karşısında takınacakları tutum ve davranışları kùltürün verili kategorileri içinden seçmektedir (Yılmaz, 2019: 9). Çalışmamızda temel aldığımız kùltür tanımları değerler merkezinde gerçekteşen ve değerlerin şekillendirdiği davranışlara dönüşen zihinsel programlamalar

şeklinde Bireylerin yaşamında sosyal yaşantılarını etkileyen kültür aynı zamanda iktisadi faaliyetlerini de etkilemektedir (Yöney, 2019: 6).

2. Vergi Kültürü

Kültür ve vergi kültürü kavramları aralarındaki etkileşim nedeniyle birbirinden ayrı düşünülemez kavramlardır (Taytak, 2016: 4).Yapılan araştırmalar toplumların vergiyi algılamalarında önemli farklılıklar olduğunu, toplumların kendine has vergi kültürlerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Irk, din, dil, tarih, iktisat, coğrafi özellikler gibi birçok faktörün etkisiyle oluşan kültür, vergi konusunda da bir zemin oluşturmaktadır. Kültürün oluşumunu sağlayan bu faktörlerin her toplumda farklı olması nedeniyle her toplumun vergi kültürü de farklı olmaktadır (Tosuner & Demir, 2009: 10).

Mali literatürde vergi kültürü kavramı ilk defa 1926 yılında Franz Meisels tarafından daha sonra 1929 yılında Schumpeter tarafından yazılan “Gelir Vergisinin Ekonomisi ve Sosyolojisi” isimli çalışmada kullanılmıştır (Sinkuniene & Levisauskaite, 2010: 31). Armin Spitaler (1954) vergi kültürünün tanımında Schumpeter’ den etkilenerek; ülke ve toplumların yaşamında geçerli olan sosyal, kültürel, ekonomik, tarihi ve psikolojik faktörlerin vergi sistemini etkilediğini bu durumun vergi kültürüne yansıdığını belirtmiştir (Nerré, 2001: 1-3). VitoTanzi(1999) ise vergi kültürünü, vergi mükelleflerinin sahip olduğu vergi bilinci ile açıklamakta ve vergi kültürünün özünü mükelleflerin vergi ödeme algılarının oluşturduğunu ifade etmektedir. Vergi kültürüne farklı bir bakış açısıyla yaklaşan Hyun ise, farklı ülkelerde vergi uyumunun değişiklik göstermesinin nedenini vergi kültürü ile ilişkilendirmektedir (Hyun, 2005: 2).

Vergi kültürü ile ilgili literatür incelendiğinde kavrama ilişkin bakış açılarının farklılaştığı görülmektedir. Bazı araştırmacılar vergi kültürünü vergi otoriteleri açısından açıklamaya çalışırken bazı araştırmacılar ise kavramı mükellef odaklı açıklamaya çalışmışlardır. Ancak vergi kültürü kavramı üzerinde tam bir fikir birliği sağlanamamıştır (Nerré, 2001: 13).

Vergi kültürü kavramına ilişkin günümüzün önemli araştırmacılarından biri olan Birger Nerre ise, literatürdeki tüm bu farklı bakış açılarını kapsayan ve yeni bir perspektif sunan bir tanımda bulunarak vergi kültürünü “ Bir ülkede vergi otoritesi ile mükellef ilişkilerinin, ülkede uygulanan vergi uygulamalarının, resmi ve gayri resmi kurumların arasındaki ilişkilerin ve tarihsel olarak ülkenin kültürü içine yerleşmiş diğer etkenlerin birbiri ile etkileşimi olan bir kavram” olarak nitelendirmektedir (Nerré, 2001: 13).

3. Vergi Kültürünü Etkileyen Faktörler

Vergi kültürü nasıl ki mükellefin vergi karşısında tutum ve davranışlarını etkilemekte ise vergi kültürü de bazı faktörlerden etkilenmektedir (Taytak, 2016). Vergi kültürünün toplum içindeki tüm aktörlerin sürece dahil olması ile birlikte sürekli değişen ve gelişen dinamik bir süreci ifade etmesi, bu süreçte en önemli unsurlar olan mükellef ve vergi otoritesi arasında da etkileşimi beraberinde getirmektedir (Bakırtaş, 2016: 74). Mükellef

ve vergi otoritesi arasında gerçekleşen bu etkileşim ise büyük ölçüde ülkede vergi kültürünü oluşturmaktadır.

Bu anlamda ülkenin vergi kültürünü etkileyen faktörler mükellef ve vergi otoritesi olmak üzere iki başlıkta incelenecek ve daha önce yapılmış çalışmalar ve elde edilen sonuçlar kapsamında söz konusu faktörlerin vergi kültürüne etkisine değinilecektir.

3.1. Vergi Kültürü Oluşumunu Etkileyen Mükellefe İlişkin Faktörler

Bir ülkede vergi kültürü oluşumunu etkileyen temel faktörden bir tanesi vergi mükellefidir (Canbay & etin, 2007: 60). Mükellefin vergi karşısında algı ve bakışı, tutum ve davranışları vergi kültüründen etkilenirken aynı zamanda mükellefin vergi karşısındaki davranışları da vergi kültürünü etkilemektedir. Bu anlamda mükellef vergiyi algılama tarzı, vergi bilinci, vergi ahlakı, üzerindeki vergi yükü, devlete bağlılığı ve vatandaşlık bilinci, siyasal iktidarı benimseme durumu, diğer mükellefler hakkındaki düşünceleri, kamu hizmetlerinin etkinliği ve kendi tercihlerine uyumluluğu, kamu harcamalarını ve kayıt dışı ekonomiyi algılama şekli ile vergi kültürünün oluşumuna etki etmektedir.

Mükellefin vergi kültürüne etki eden faktörlerden biri vergiyi nasıl algıladığıdır. Vergiyi doğru şekilde algılayan mükellef vergi gelirlerinde artışa, daha fazla kamu hizmeti sunulmasına ve daha sağlam bir ekonomik yapının inşa edilmesine katkı sağlayacaktır(Sağbaş & Başoğlu, 2005: 126).Vergi algısı yüksek bireylerden oluşan bir toplumda vergi kültürünü de yükselecektir.

Mükellefin vergi kültürüne etki eden faktörlerden bir diğeri vergi bilincidir. Vergi bilinci yüksek mükellef vergilemenin amacına ulaşmasında son derece önemlidir. Vergi bilinci yüksek mükellef vergi verme konusunda istekli olarak vergilerin kendisine ne şekilde döneceğinin farkında olarak vergi verme konusunda istekli olacaktır (Organ & Yegen, 2013: 243). Vergi bilinci yüksek bireylerden oluşan bir toplumda vergi kültürünü de yükselecektir.

Mükellefin vergi kültürüne etki eden faktörlerden bir diğeri vergi ahlakıdır. Vergi ahlakı yüksek bireyler vergi ödeme konusunda herhangi bir dış baskı olmadan kendi isteğiyle gönüllü olacaklardır (Torgler, B., & Murphy, 2004: 4). Vergi ahlakı yüksek bireylerden oluşan bir toplumda vergi kültürünü de yükselecektir.

Mükellefin vergi kültürüne etki eden faktörlerden bir diğeri vergi yüküdür. Vergi yükünün arttığı ve vergi baskısının yoğun hissedildiği bir ortamda bireylerin vergi davranışları olumsuz etkilenecektir (şen & Sağbaş, 2017: 293). Vergi yükünün yüksek hissedildiği bireylerden oluşan bir toplumda vergi kültürünü de olumsuz etkilenecektir.

Mükellefin vergi kültürüne etki eden faktörlerden bir diğeri devlet ile ilgili görüşleri ve vatandaşlık bilincidir. Mükellef devleti değerlendirirken, devlete yüklediği anlam ve yaratmış olduğu devlet imajının bir sonucu olarak vergi vermenin gerekli veya gereksiz olduğuna karar vermektedir (ataloluk, 2008: 219). Devlete bağlı ve vatandaşlık

bilincinin yüksek olduğu bireylerden oluşan bir toplumda vergi kültür düzeyi de yükselecektir.

Mükellefin vergi kültürüne etki eden faktörlerden bir diğeri siyasal iktidarı benimseme durumudur. Demokratik yönetimlerde seçimle işbaşına gelen siyasi partiler vergi ile ilgili düzenlemelerde yapmaktadır. Yapılan düzenlemeler bazı vatandaşlar tarafından olumlu karşılanırken bazıları tarafından olumsuz değerlendirilebilmektedir. Vatandaşların vergisel düzenlemelere olan yaklaşımlarının olumlu veya olumsuz olmasında siyasal iktidarı destekleyip desteklememeleri etkili olmaktadır. İktidarı destekleyen vatandaşların vergi düzenlemelerine tepkileri belirli bir noktaya kadar olumlu olurken, iktidarı desteklemeyen kişiler iktidarın kendisini temsil etmediği düşüncesinden hareket etmektedirler (Şenyüz, 1995: 39). Siyasal iktidarın benimsendiği ve demokrasinin geliştiği toplumlarda vergi kültür düzeyi de yükselecektir.

Mükellefin vergi kültürüne etki eden faktörlerden bir diğeri kamu gelirlerinin etkin kullanımınıdır. Vatandaşlar kamunun sunmuş olduğu hizmetlerin sunulması esnasında etkinliği, israfı ve savurganlığı dikkate almaktadırlar. Eğer ödenen vergilerin uygulayıcılar tarafından doğru ve etkin kullanmadığını algıarlarsa, vergilemenin sonraki süreçlerinde vergiye karşı tutum ve davranışları olumsuz etkilenecektir (Aktan & Çoban, 2006: 144). Bu durum vergi kültürünün olumsuz etkilenmesine neden olacaktır.

Mükellefin vergi kültürüne etki eden faktörlerden bir diğeri kamu hizmetlerinin mükellef tercihlerine uyumluluğudur. Kamu hizmetlerinin yükümlü tercihleri ile uyumluluğu ile kastedilen, mükelleflerin beklediği kamu hizmetlerinin yeterli miktarda üretilmesini ifade etmektedir. Örneğin, düşük gelir düzeyine sahip bir yükümlü ödediği vergi ile ihtiyacı olan sağlık, eğitim, altyapı yatırımlarının finanse edildiğine inanırsa, vergiye karşı daha olumlu bir tavır içerisine girmesi beklenebilir. Diğer yandan devletin vatandaşların destek vermediği veya gereksiz bulduğu bir kamu hizmetini üretmesi durumunda yükümlüler, vergilerin boşa gittiğini düşünecek ve vergiye karşı davranışları olumsuz etkilenecektir (Şenyüz, 1995: 41). Bu durum vergi kültürünün olumsuz etkilenmesine neden olacaktır.

Mükellefin vergi kültürüne etki eden faktörlerden bir diğeri ülkede kayıt dışı ekonominin durumudur. Ülkede artan kayıt dışı ekonomi, kayıt içinde kalan diğer bireylerin vergi yükünü arttırırken vergi gelirlerinin de azalmasına neden olmaktadır (Şen & Sağbaş, 2017: 179). Ülkede artan kayıt dışı ekonomi mükelleflerin vergi karşısında davranışlarını olumsuz etkileyecektir. Bu durum vergi kültürünün olumsuz etkilenmesine neden olacaktır.

3.2. Vergi Kültürü Oluşumunu Etkileyen Vergi Otoritesine İlişkin Faktörler

Bir ülkede vergi kültürü oluşumunu etkileyen temel faktörden bir diğeri vergi otoritesidir. Vergi otoritesi ile anlatılmak istenen geniş anlamda devlet idaresidir (Canbay & Çetin, 2007: 59). Vergi otoritesinin almış olduğu karar ve uygulamalar ülkenin vergi kültürüne farklı düzeylerde etki etmektedir. Bu anlamda vergi otoritesi ülkedeki vergi kültürüne; vergi sistemi, vergi adaleti, vergi mevzuatı, vergi suç ve cezaları, vergi istisna ve

muafiyetleri, vergi yönetiminde Şeffaflık ve hesap verilebilirlik, vergi denetimleri ve çıkarılan vergi afları gibi faktörlerle etki etmektedir.

Vergi otoritesinin vergi kültürüne etki eden faktörlerinden biri vergi sistemidir. Vergi sisteminin adil olması mükelleflerin vergi karşısında tutum ve davranışlarını olumlu etkileyecektir. Mükellefler adil olmayan bir vergi dağılımina tabi olduklarını düŐündüklerinde, kendi üzerlerindeki vergi borcunu çeŐitli yollarla ödememeye çalıŐırlar. Bu durumda ise toplumda oluşan vergi adaleti algısı ve toplamda vergi kültürü olumsuz etkilenmektedir (iek, 2006: 67).

Vergi otoritesinin vergi kültürüne etki eden faktörlerinden bir diğerisi vergi mevzuatının deđiŐtirilme sıklığıdır. Vergi mevzuatının sıklıca deđiŐtirilmesi yeni hükümlerin öğrenilmesini ve bu iŐlemlere alıŐmayı zorunlu kılmaktadır. Mevzuatta sıklıca yapılan deđiŐiklikler vergi tekniğinin karmaŐıklıđına, takibin zorlaŐmasına ve bu sebeple vergilemede güven ilkesinin zarar görmesine neden olmaktadır. Özellikle vergi mevzuatındaki deđiŐiklikleri takip etme olanağına sahip olmayan mükellefler bu durumdan olumsuz etkilenecektir (Şenyüz, 1995: 66).

Vergi otoritesinin vergi kültürüne etki eden faktörlerinden bir diğerisi vergi suç ve cezalarının etkinliğidir. Mükellef vergi suçu kapsamında bir davranıŐ sergilerken, bununla ilgili fayda ve maliyeti hesaplayarak hareket etmektedir. Mükellefin yapacağı bu fayda maliyet analizinde en önemli belirleyici hiç kuşkusuz vergi suç ve cezaları olmaktadır. Mükellef vergi suçu sonrası sağlayacağı faydayı, yakalanacağında karŐılaŐacađı yaptırımla karşılaştırarak tercihini yapacaktır. Bu durumda mükellefin vergi suçu sayılan davranışları ortaya koyma derecesi, vergi cezalarının caydırıcılığına bağlıdır (Aktan & oban, 2006: 146). Vergi cezalarının caydırıcı olması yanında, bu cezaların idare tarafından ısrarla ve etkili bir Şekilde uygulanması çok önemlidir. Mükellefler vergi kaçıranların yakalanmadığını, yakalananların caydırıcı bir Şekilde cezalandırılmadığını veya cezalandırılanların belli aralıklarla çıkarılan vergi afları ile cezalarının kaldırıldığına Őahit olduğunda vergi ödeme konusundaki motivasyonları düŐecek ve toplamda vergi kültürü olumsuz etkilenecektir (İ. C. Demir, 2008: 89).

Vergi otoritesinin vergi kültürüne etki eden faktörlerinden bir diğerisi vergi istisna ve muafiyetleridir. Vergi karşısında dezavantajlı grupların vergi ödeme gücüne ulaŐmasında ve vergi adaletinin sağlanması bir araç olarak kullanılabilen istisna ve muafiyetler, bazı mükelleflerin daha az vergi demelerine neden olduğu için eleŐtirilmektedir (Edizdoğan et al., 2013: 257). Ayrıca istisna ve muafiyetler vergi gelirlerinde azalmaya yol açarak vergilemede genellik ve yatay eŐitlik ilkelerine zarar vermektedir. (Kırbaş, 2015: 103).

Vergi otoritesinin vergi kültürüne etki eden faktörlerinden bir diğerisi devlet yönetiminde Şeffaflık ve hesap verilebilirliktir. Őeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayıŐı mükellef ve devlet arasındaki mesafeyi kalkmasına, kamu hizmetlerinin kalitesinin artmasına ve mükellefin devlete güvenmesini sağlamaktadır (Kalkan & Alparslan, 2009: 25). Demokratik yönetimlerde denetim mekanizması olarak da görülen Şeffaflık ve hesap

verilebilirlik, vatandaş ve devlet arasında güvenin tesis edilmesine katkı sağlamaktadır (Gül, 2008: 73).

Vergi otoritesinin vergi kültürüne etki eden faktörlerinden bir diğeri vergi denetimlerinin etkinliğidir. Ülkede yürürlükte olan vergi kanunları ne kadar kusursuz, vergi idaresinin işleyişi ne kadar sorunsuz dahi olsa vergi denetiminin yetersizliği zaman içinde vergi sisteminin bozulmasına neden olacaktır. Mükelleflerin her an denetleneceği beklentisi içinde olması vergi kültürü açısından oldukça önemlidir (Beşel, 2017: 82-83). Diğer yandan vergi denetimleri vergi tahsilatının artmasına, vergi potansiyeline ulaşılmasına, ekonomik, sosyal ve siyasi sorunların oluşmasına neden olan vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesine, vergi adaletinin sağlanmasına, vergi tabanının genişletilmesine olumlu etki yapmaktadır (Daştan, 2011: 182).

Vergi otoritesinin vergi kültürüne etki eden faktörlerinden bir diğeri sık çıkarılan vergi aflarıdır. Ülkemizde Cumhuriyetin kuruluşundan 2018 yılında çıkarılan vergi affına kadar toplam 36 kez vergi affı çıkarılmıştır (Bilgin, 2021: 209). Ülkemizde bu sıklıkta vergi affının çıkarılması, affın bir gelenek haline gelmesine ve mükelleflerde sürekli bir beklentinin oluşmasına neden olmaktadır. Vergisel yükümlülüğünü tam ve zamanında yerine getiren mükellef vergi aflarını vergi ödevini zamanında yerine getirmeyen kişilere bir ayrıcalık gibi düşünebilmektedir. Afların tekrarlanacağı beklentisi mükelleflerin vergi ödemelerini ertelemelerine, uzun dönemde af bekleyen mükellef tipine dönüşmelerine, vergi uyum ve bilinçlerinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (Savaşan, 2006: 51-52).

4. Literatür Araştırması

Bu kısımda vergi kültürü ile ilgili ülkemizde yapılan bazı çalışmalara ve bulgularına yer verilecektir.

Karayılmazlar (2004), Türkiye’de mevcut vergi kültürünün vergi reform sürecini ne yönde etkilediği tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışmada vergi kültürünün gelişmesini engelleyen en büyük engelin az gelişmişlik olduğunu, vergi kültürü ile ekonomik gelişmişliğin yakından ilgili olduğunu, Türkiye’de mükelleflerin devlete güvenmediğini bu durumun ülkedeki vergi kültürünü olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Mükelleflerin devlete güven duymamasına neden olan faktörlerin ise kayıt dışı ekonomi, vergi kanunlarında sık yapılan istisna ve ayrıcalıkların olduğunu tespit etmiştir.

Isık (2009), vergi kültürünün vergi gelirleri ve ekonomi üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını farklı ülke örnekleri ile karşılaştırarak teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ekonomik büyüme ve kültür arasında yakın bir ilişkinin olduğunu, gelişmiş ülkelerde kültürün seviyesinin yüksek gelişmekte olan ülkelerde ise düşük olduğu, kültürle birlikte vergi kültürünün arttığı ve vergi ödeme isteğinin yükseldiği ve vergiye uyumun arttığını tespit etmiştir.

Abdieva et al. (2011), Kırgızistan'da vergi kùltürünü etkileyen psikolojik, ekonomik ve politik faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında başkent Biřkek'te 400 kişiye anket uygulamıştır. Yapılan çalışma sonunda Kırgızistan'da vergi bilincinin yüksek olduğu buna rağmen vergi kùltürünün düşük olduğu, vergi kùltürünü etkileyen en önemli faktörlerin; devlete güven, kamu hizmetlerinin kalitesi, kayıt dışı ekonomi, şeffaflık ve hesap verilebilirlik, vergi mevzuatının karmaşıklığı ve adil bir vergi sistemi olduğunu tespit etmiştir.

Gencel & Kuru (2012), ÷lkede uygulanan vergi politikalarının vergi kùltürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonunda vergi kùltürünün vergileme ve vergi verme şeklinde devlet ve mükellef arasında ikili bir ilişki olduğunu, ÷lkede uygulanan vergi politikalarının vergi kùltürünü arttırıcı etkiye sahip olduğunu ancak yeterli gelişmenin henüz sağlanamadığını tespit etmiştir.

Cesur (2013), Türkiye'de Gelir İdaresi Başkanlığının 2006 – 2013 yılları arasında yaptığı yenilik ve uygulamaların vergi kùltürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonunda, Türkiye'de gelir idaresinin çağdaş ÷lke uygulamalarını da dikkate alarak uyguladığı uygulamaların vergi kùltürünü olumlu etkilediği, yıllar içinde tahakkuk eden vergi gelirlerini ve vergi tahsilini arttırdığını tespit etmiştir.

Bakırtaş (2014), vergi kùltürünün ekonomik gelişmeye etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını Türkiye ve AB üyesi ÷lkeler ile karşılaştırarak teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi kùltürünün ÷lkenin önemli bir ekonomik kurumu olduğunu, vergi kùltürü ile ekonomik gelişme arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Cesur & Çelikkaya (2014), Türkiye'de gelir idaresinin yapılandırılma faaliyetlerinin vergi kùltürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Çalışma sonucunda Gelir İdaresi Başkanlığının 2006 yılından itibaren hayata geçirdiği düzenlemelerin ÷lkenin vergi kùltürüne olumlu katkı sağladığını belirlemişlerdir.

Özdemir (2015), mali sosyolojinin vergi kùltürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını OECD ÷lkeleri ile karşılaştırarak teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonunda Türkiye'de dolaylı vergilerin ve kayıt dışılığın OECD ÷lkeleri ortalamasından yüksek, vergi ahlakının ise OECD ortalamasından düşük olduğunu, Türkiye'de adaletsiz bir vergi sistemi algısı olduğu ve vergi kùltürünün yeterince olduğunu tespit etmiştir.

Taytak (2016), vergi kùltürünü etkileyen demografik faktörlerin vergiye karşı tutum ve davranışları ne yönde etkileyeceğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Uřak ilinde 436 vergi mükellefine anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda mükelleflerin vergi mevzuatını karışık bulduğunu, vergi çeşitliliğinin mükellef davranışlarını olumsuz etkilediğini, evli kişilerin bekarlara, 35 yaş üzeri olanların diğerlerine oranla vergiye karşı tutumlarının daha yüksek olduğunu, eğitim seviyesi arttıka vergiye karşı tutumun arttığı, düşük gelirlilerin vergiye karşı tutumun diğerlerine göre yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Bakırtaş (2016), vergi kültürünün ekonomik büyüme ve vergi gelirlerine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ekonomik olarak gelişmişliğin sadece iktisadi alanda yapılacak çalışmalarla değil iktisadi alanda tüm aktörleri doğrudan veya dolaylı etkileyen enformel tüm kurumları da dikkate alarak yapılması ile sağlanabileceği, toplumdaki vergi kültürünün artması ile vergi bilinci, vergi uyumu ve vergi ödeme istekliliğinin olumlu yönde etkileneceği, tüm bu durumların vergi gelirlerinde artışa neden olacağını tespit etmiştir.

Özkan (2017), Türkiye’de eğitimin vergi kültür ve ahlakına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında ilkokuldan başlayarak liseye kadar eğitim sistemi içinde vergi ile ilgili materyalleri teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda ülkemizde vergi ahlakı ve vergi bilincinin yeteri kadar gelişmediği, bu konuda eğitim mevzuatımızda yer alan vergi kavramlarının öğrencilerin vergi kavramını ve algısını tam olarak kavrayamamalarına neden olduğunu belirlemiştir.

H. İ. Demir (2018a), ülkelerin milli kültürünün vergi kültürleri üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda, bireylerin vergi karşısında tutum ve davranışlarını belirleyen en önemli faktörlerden birinin milli kültür olduğunu tespit etmiştir.

H. İ. Demir (2018b), ilk Türk devletlerinden günümüze Türk tarihinde vergi uygulamalarının vergi kültürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda Türklerin Orta Asya’dan itibaren ticari faaliyetlerin içinde olduğu, tarihin her döneminde ekonomi ve vergi gelirleri içinde önemli paya sahip olan ticaret, batılı devletlerin yeni ticaret yolları bulması ve buhar gücünü deniz taşımacılığında kullanması ile Türklerin ekonomi ve vergi hayatında ciddi sarsıntılara neden olduğunu tespit etmiştir.

Öztürk (2019), Türkiye’de vergi kültürünün ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını 1975-2016 yılları arası vergi geliri ve ekonomik büyüme verilerini kullanarak teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ülkede vergi kültürü ile ekonomik büyüme arasında yakın bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Yılmaz (2019), Türk vergi kültürünün vergileme sürecinde nasıl inşa edildiğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi kültürünü inşa eden dört unsurun vergi konusunda sahip olunan tarihsel geçmiş, vergi otoritesi, vergi mükellefi ve muhasebe meslek mensupları olduğunu bu unsurların her birinin vergi kültürüne farklı düzeyde katkı sağladığını tespit etmiştir.

Yöney (2019), Türkiye’de vergi kültürüne etki eden faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında ülke genelinde farklı yaş ve meslek gurubundan 1046 kişiyle anket uygulamıştır. Araştırma sonunda ülkede mükelleflerin olumsuz bir vergi kültürüne sahip olduğunu bu olumsuzluğun davranışlara yansıdığı, vergi ödeme kültürünün fırsat bulduğunda vergi kaçırma üzerine kurulduğunu, vergi yükü ve vergi adaletsizliğinin, kamu harcamaları ile ilgili mükelleflerin yeterince bilgi sahibi olmamasının, başkalarına ve devlete güvenin vergi kültürüne etki eden faktörler olduğunu tespit etmiştir.

Özer (2020), Danimarka ve Türkiye’de vergi kültürünü etkileyen faktörleri tespit etmek ve iki ülke verilerini karşılaştırmayı amaçladığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda Danimarka’nın vergi kültür endeksinin Türkiye’den bir buçuk kat fazla olduğunu belirlemiştir.

5. Üniversite Öğrencilerinin Vergi Kültür Düzeyine Maliye Eğitimi Etkisinin Boylamsal Analizi: Sakarya Üniversitesi Örneği

5.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin vergi kültür düzeyinin maliye eğitimi ile birlikte ne düzeyde etkilendiğinin boylamsal bir çalışma ile incelenmesidir.

5.2. Araştırmanın Yöntemi

Yükseköğretim kurumlarında verilen maliye eğitiminin öğrencilerin vergi kültürlerini ne yönde etkilediğinin tespitine yönelik yapılan bu çalışmada sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan anket yönteminden yararlanılmıştır. Anket formunda öğrencilerin vergi kültür düzeyini ortaya çıkaracak nitelikte sorulara yer verilmiştir. Anket formunda ayrıca katılımcıların demografik özelliklerini belirleyecek sorular da yer almaktadır. Anket formu öğrencilere maliye eğitiminin başlangıcında ve sonunda olmak üzere iki defa uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir.

5.3. Araştırmanın Ana Kütlesi ve Örnek Kütlesi

Çalışmanın ana kütlesini Türkiye geneli Üniversitelerin Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümlerinde Kamu Maliyesi dersini alan birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Kaynakların kısıtlı olması nedeniyle ana kütlenin tamamına ulaşmak mümkün olmadığı için ana kütleyi temsil edecek öğrenciler arasından olasılık hesabına dayanmayan örnekleme tekniklerinden «kolayda örnekleme» yöntemi ile örnek kitle oluşturulmuştur. Ana kütlenin tamamına ulaşmanın kısıtlı zaman ve yüksek maliyet nedeniyle mümkün olmadığı durumlarda deneklerin araştırmacı tarafından seçildiği bir yöntem olan kolayda örnekleme sosyal bilimlerde sıkça kullanılmaktadır. Çalışmanın örnek kütlesini oluşturan 2020-2021 eğitim döneminde Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümü Kamu Maliyesi dersini alan birinci sınıf 189 öğrenciye anket uygulanmıştır.

5.4. Anket Sonuçları

5.4.1. Demografik Göstergeler

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	95	50,3
	Erkek	94	49,7
Yaş	20 ve 20’den küçük	156	82,6
	21-24 arası	28	14,9
	25 ve üstü	5	2,5
Öğrenim Türü	1.öğretim	101	53,4
	2.öğretim	88	46,6

Tablodaki verilere göre anket katılanların % 50,3'lük kısmının kadın, % 49,7'lik kısmının ise erkek olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımının birbirine çok yakın ve eşit olduğu söylenebilir.

Ankete katılan öğrencilerin yaş dağılımına bakıldığında % 82,6'lık kısmının 20-20'den küçük olduğu, % 14,9'luk kısmının 21-24 yaş arası olduğu, % 2,5'luk kısmının ise 25 üstü olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin yaş dağılımında 20 yaş altının büyük bir çoğunluğu oluşturduğu söylenebilir.

Anket katılan öğrencilerin öğrenim türlerine göre dağılımları % 53,4'lük kısmının 1.öğretim, % 46,6'lık kısmının ise 2.öğretim olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle 1.öğretim öğrencileri oranının daha fazla olduğu söylenebilir.

5.4.2. Öğrencilerin Vergi Kültürüne Etki Eden Kavramları Bilme Düzeylerinin Karşılaştırılması

Bu bölümde öğrencilerin vergi kültürüne etki eden kavramları bilme düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırması yapılacaktır. Bu soru grubunda kavramlar 5 alt başlıkta toplanmıştır. Bunlar sırasıyla; Mükellefin Vergiye Bakışı-Vergiye Algılayışı, Mükellefin Vergiye Karşı Tutum-Davranışları, Vergi Otoritesine İlişkin Mevzuat-İdari Yapı, Vergi Otoritesi Uygulamaları ve Vergi Türleridir.

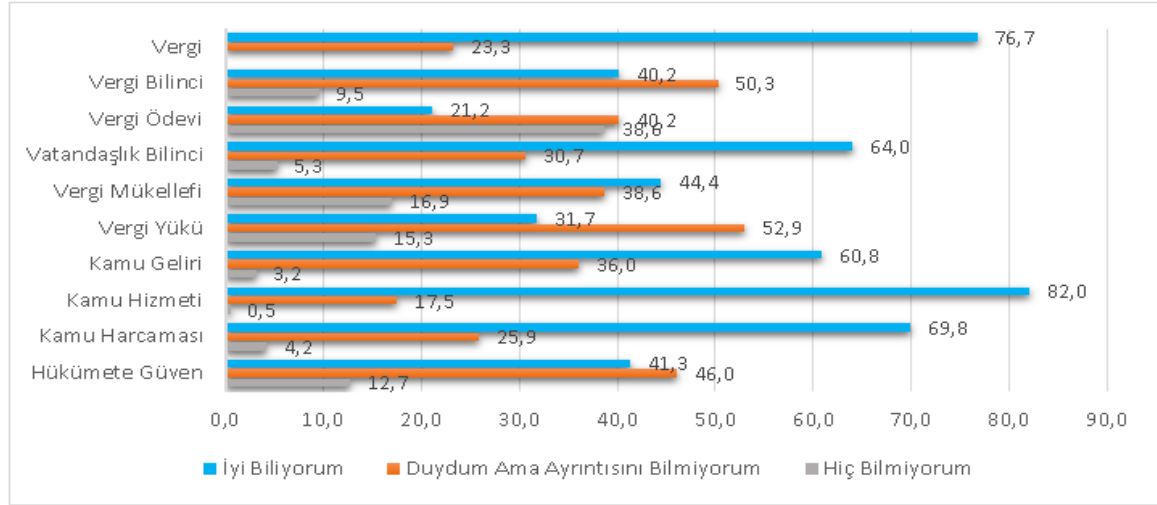
Üniversite öğrencilerinin maliye eğitimi almadan önce ankete verdikleri yanıtlarla maliye eğitimi aldıktan sonra verdikleri yanıtların karşılaştırılması aşağıdaki gibidir.

5.4.2.1. Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi algısı ve vergiye bakışına dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi, Vergi Bilinci, Vergi Ödevi, Vatandaşlık Bilinci, Vergi Mükellefi, Vergi Yükü, Kamu Geliri, Kamu Hizmeti, Kamu Harcaması, Hükümete Güven şeklindedir.

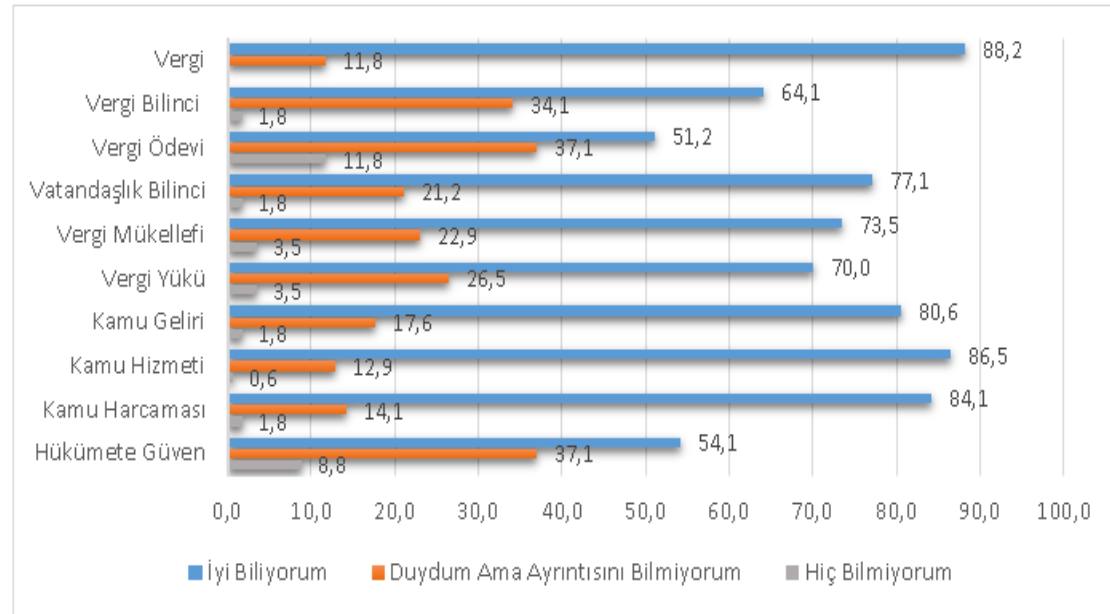
Öğrencilerin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 1: Maliye Eğitiminden Önce Vergiyi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Öğrencilerin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 2: Maliye Eğitiminden Sonra Vergiyi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

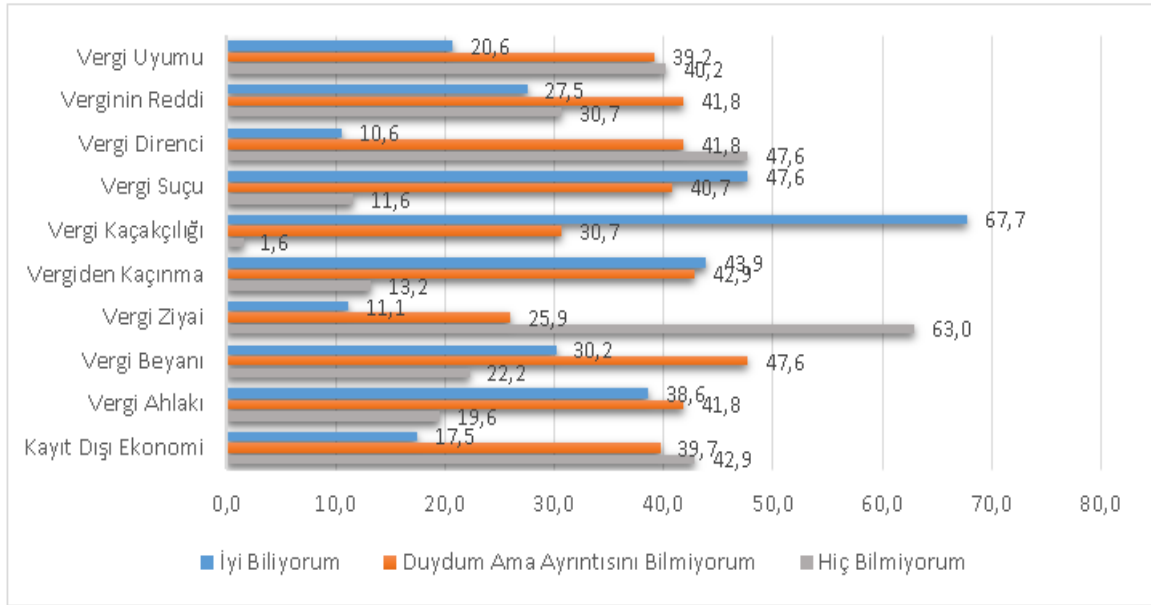
5.4.2.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere

yöneltilen kavramlar; Vergi Uyumu, Verginin Reddi, Vergi Direnci, Vergi Suçu, Vergi Kaçırma, Vergiden Kaçınma, Vergi Ziyai, Vergi Beyanı, Vergi Ahlakı ve Kayıt Dışı Ekonomi şeklindedir.

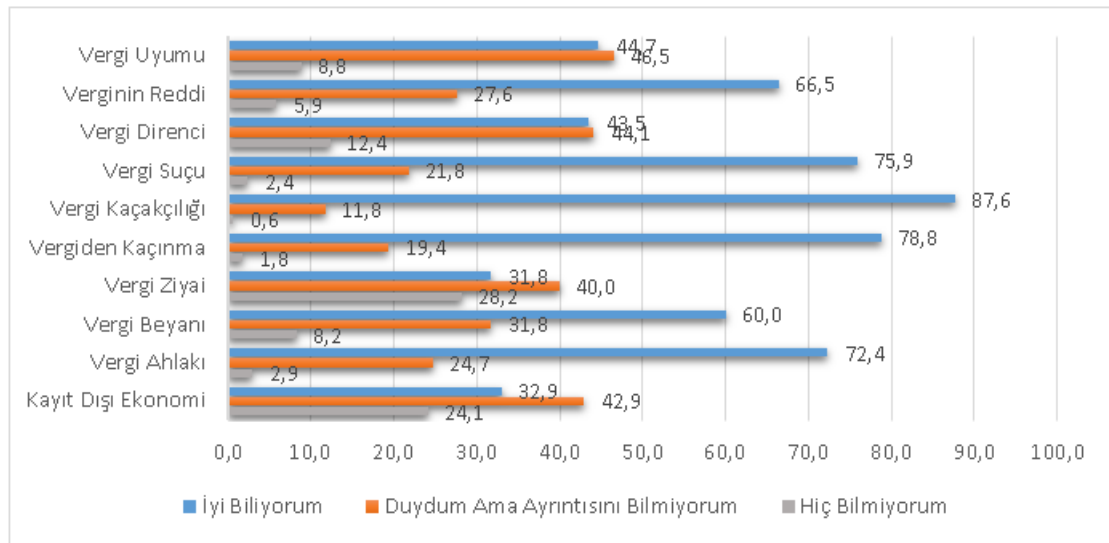
Öğrencilerin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 3: Maliye Eğitiminden Önce Vergiye Karşı Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Öğrencilerin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 4: Maliye Eğitiminden Sonra Vergiye Karşı Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi

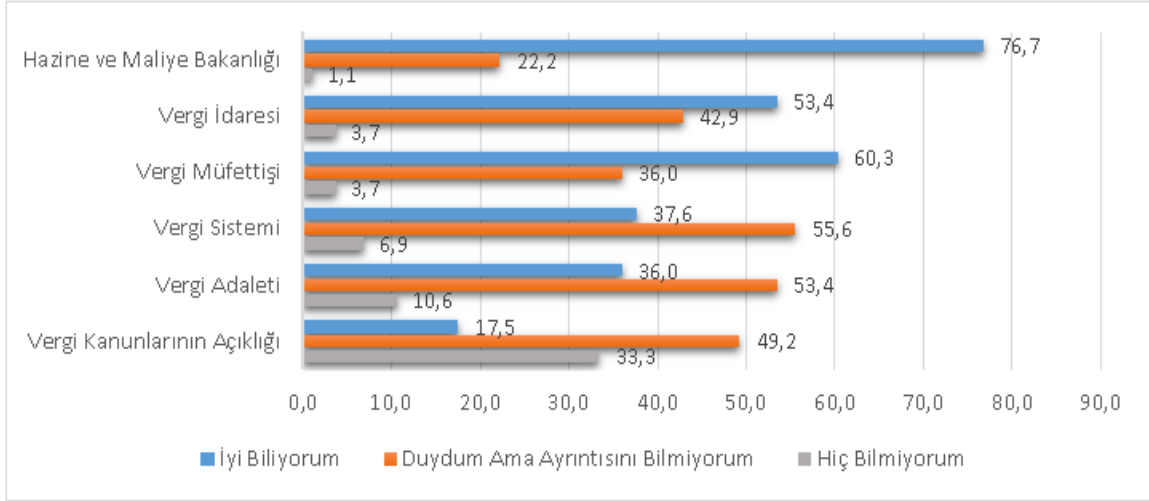
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

5.4.2.3. Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramları bilme düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Hazine ve Maliye Bakanlığı, Vergi İdaresi, Vergi Müfettişi, Vergi Sistemi, Vergi Adaleti, Vergi Kanunlarının Açıklığı şeklindedir.

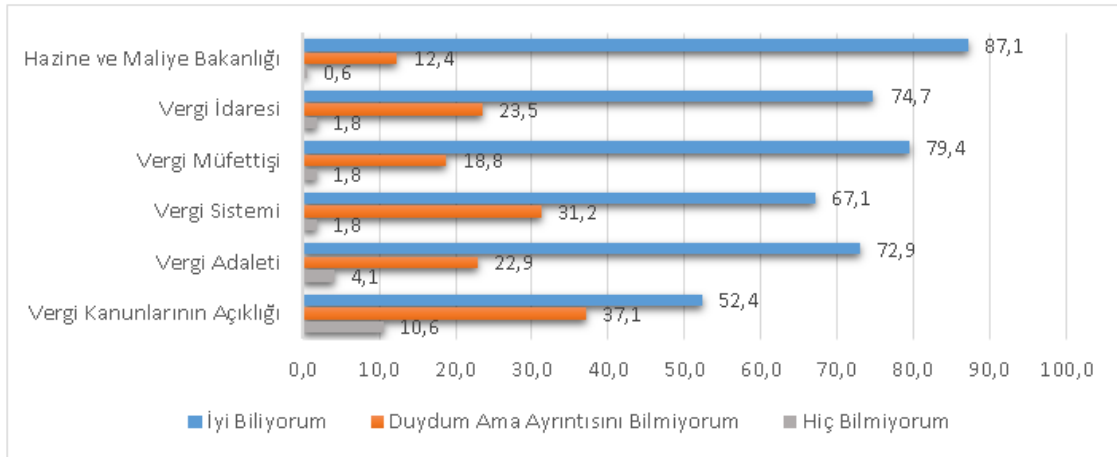
Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 5: Maliye Eğitiminden Önce Vergi Otoritesi, Vergi Mevzuatı ve Vergi İdaresine Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 6: Maliye Eğitiminden Sonra Vergi Otoritesi, Vergi Mevzuatı ve Vergi İdaresine Dair Kavramları Bilme Düzeyi

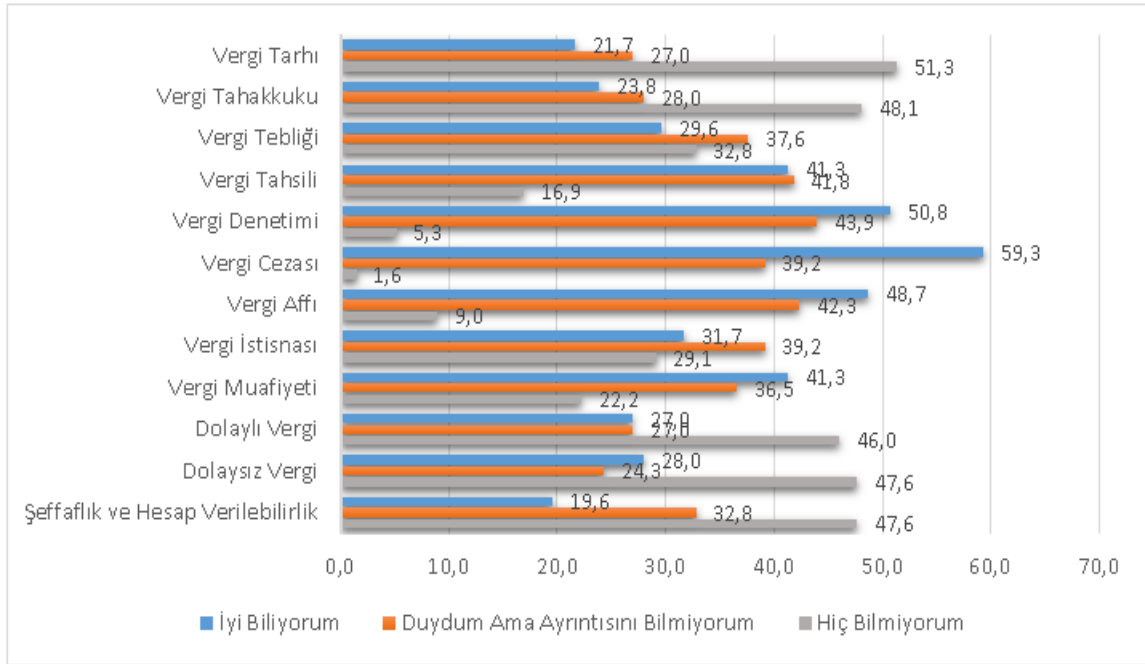
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

5.4.2.4. Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi yönetimi uygulamalarından kaynaklanan faktörlere dair kavramları bilme düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi Tarhı, Vergi Tahakkuku, Vergi Tebliği, Vergi Tahsili, Vergi Denetimi, Vergi Cezası, Vergi Affı, Vergi İstisnası, Vergi Muafiyeti, Dolaylı Vergi, Dolaysız Vergi, Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik şeklindedir.

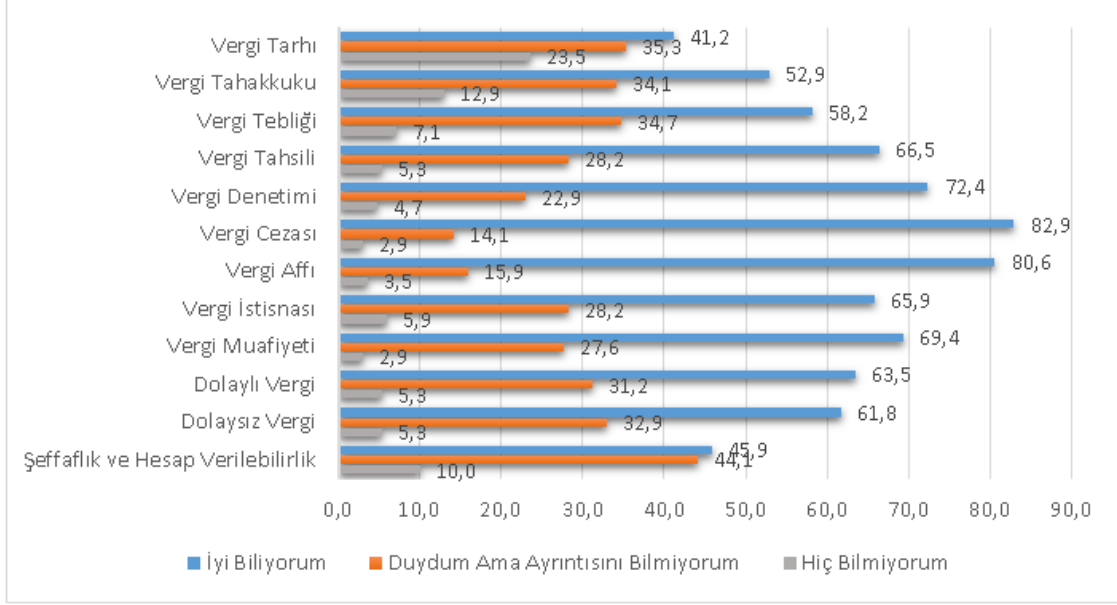
Öğrencilerin Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 7: Maliye Eğitiminden Önce Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Öğrencilerin Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 8: Maliye Eğitiminden Sonra Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Bilme Düzeyi

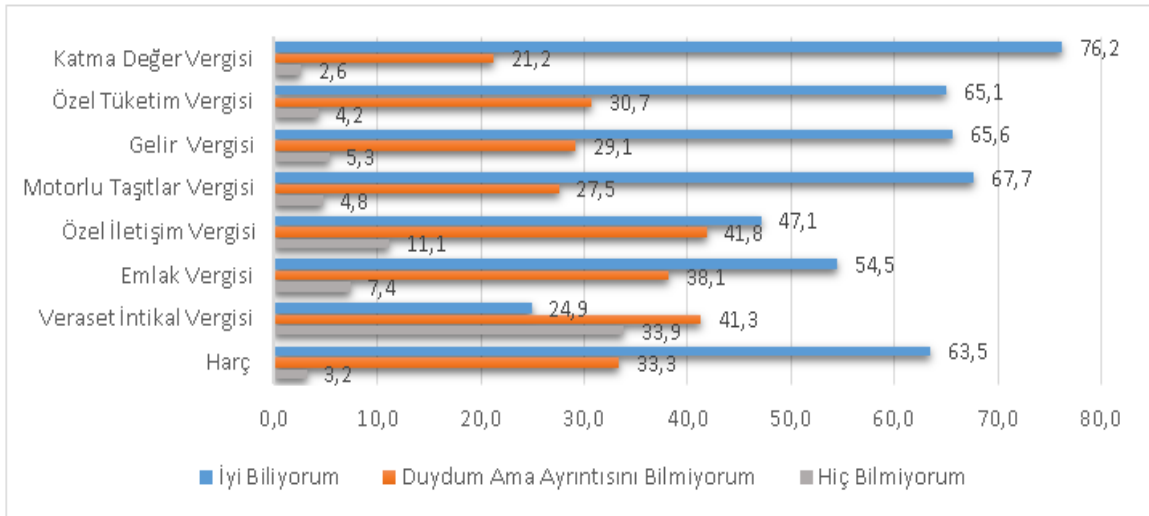
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” Oranlarının Arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” Ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

5.4.2.5. Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırılması

Öğrencilerin vergi türlerine dair kavramları bilme düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Gelir Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi, Özel İletişim Vergisi, Emlak Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi, Harç şeklindedir.

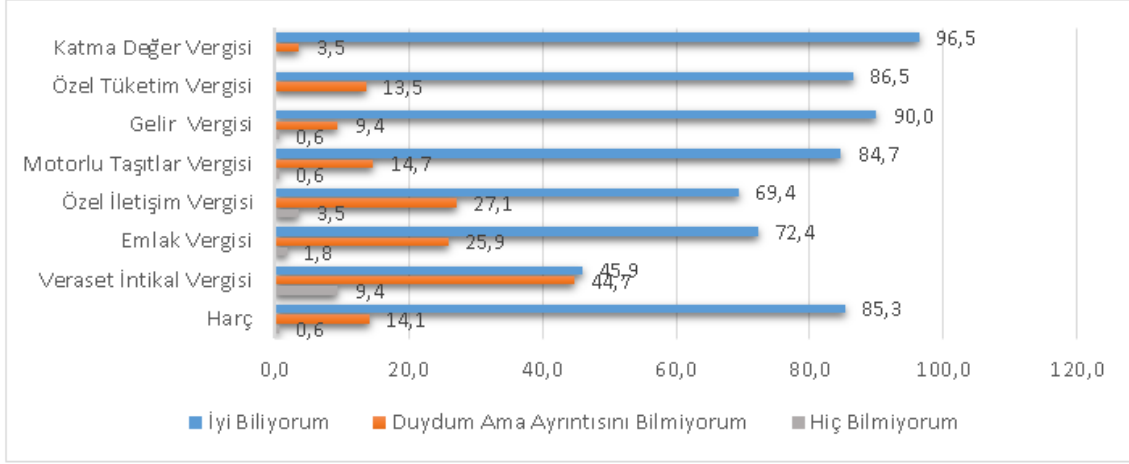
Öğrencilerin Vergi Türlerine Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağdaki gibidir.

Grafik 9: Maliye Eğitiminden Önce Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Öğrencilerin Vergi Türlerine Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 10: Maliye Eğitiminden Sonra Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

5.4.3. Kavramları Tanımlama Düzeylerinin Karşılaştırılması

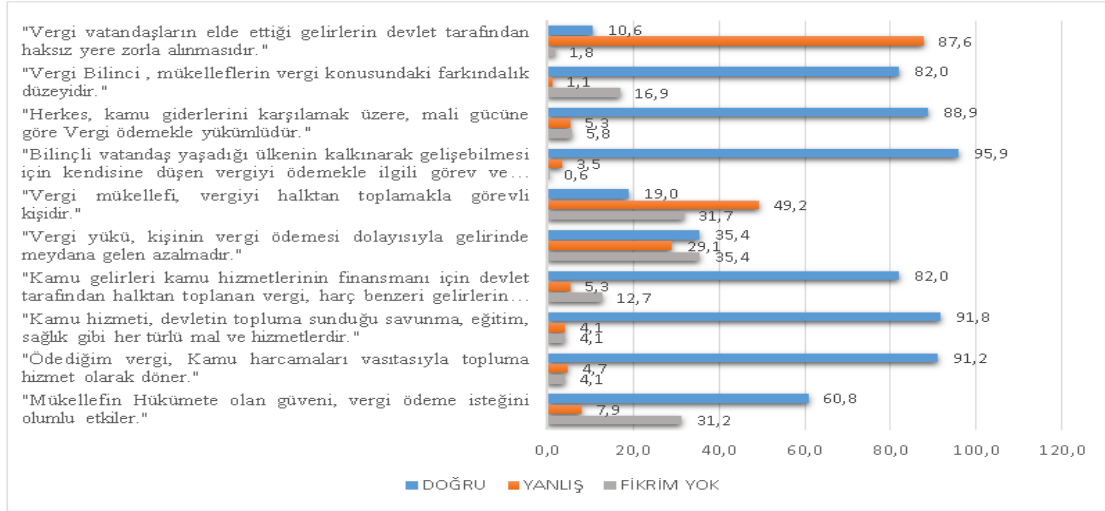
Bu bölümde öğrencilere vergi kültürüne etki eden kavramları tanımlama düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırması yapılacaktır. Bu soru grubunda kavramlar 5 alt başlıkta toplanmıştır. Bunlar sırasıyla; Mükellefin Vergiye Bakışı-Vergiye Algılayışı, Mükellefin Vergiye Karşı Tutum-Davranışları, Vergi Otoritesine İlişkin Mevzuat-İdari Yapı, Vergi Otoritesi Uygulamaları ve Vergi Türleridir.

5.4.3.1. Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi algısı ve vergiye bakışına dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi, Vergi Bilinci, Vergi Ödevi, Vatandaşlık Bilinci, Vergi Mükellefi, Vergi Yükü, Kamu Geliri, Kamu Hizmeti, Kamu Harcaması, Hükümete Güven şeklindedir.

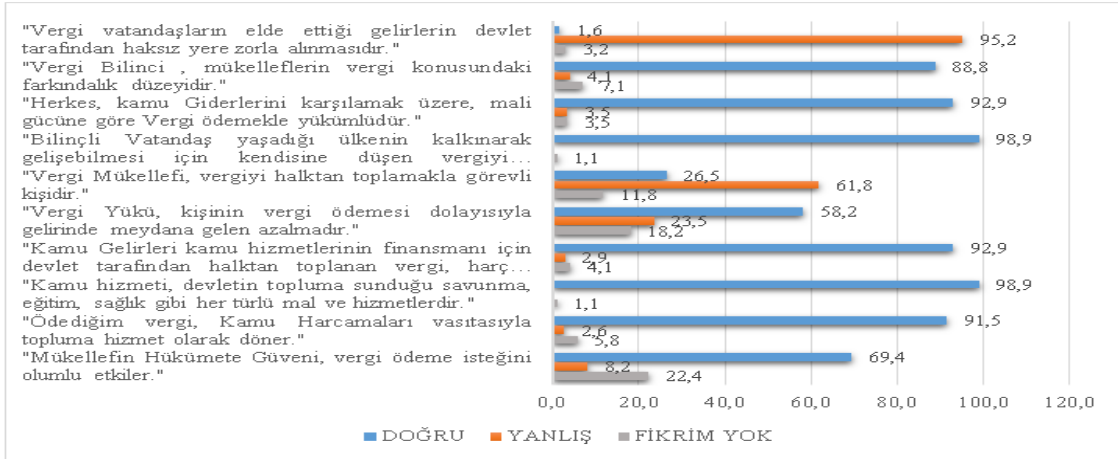
Öğrencilerin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 11: Maliye Eğitiminden Önce Vergiyi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Öğrencilerin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 12: Maliye Eğitiminden Sonra Vergiyi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

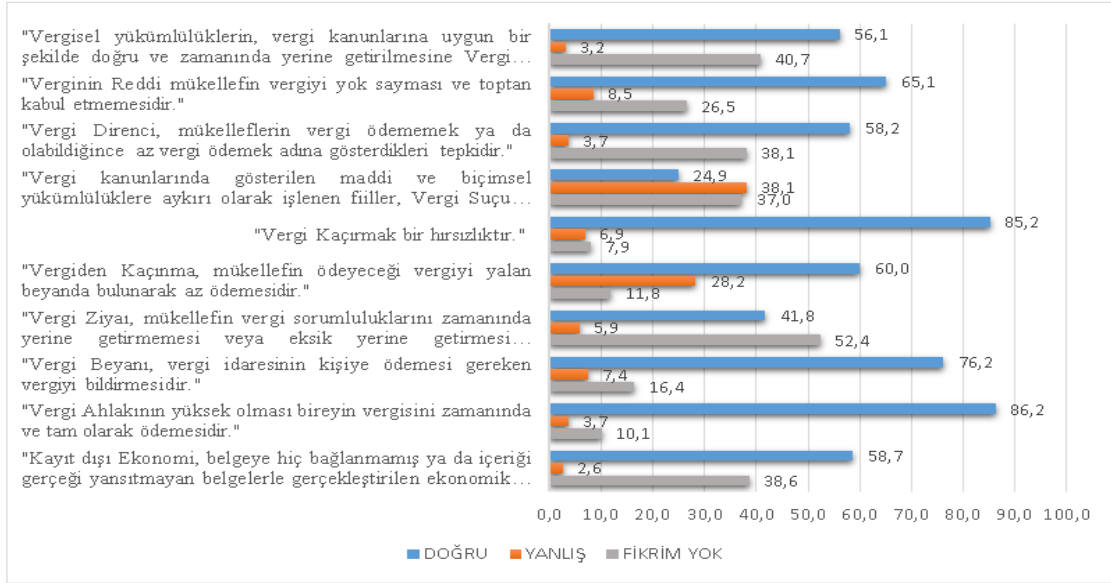
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında "Doğru" tanımlama oranlarının arttığı, "Yanlış" tanımlama ve "Fikrim Yok" oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

5.4.3.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum Ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi Uyumu, Verginin Reddi, Vergi Direnci, Vergi Suçu, Vergi Kaçırma, Vergiden Kaçınma, Vergi Ziyayı, Vergi Beyanı, Vergi Ahlakı ve Kayıt Dışı Ekonomi şeklindedir.

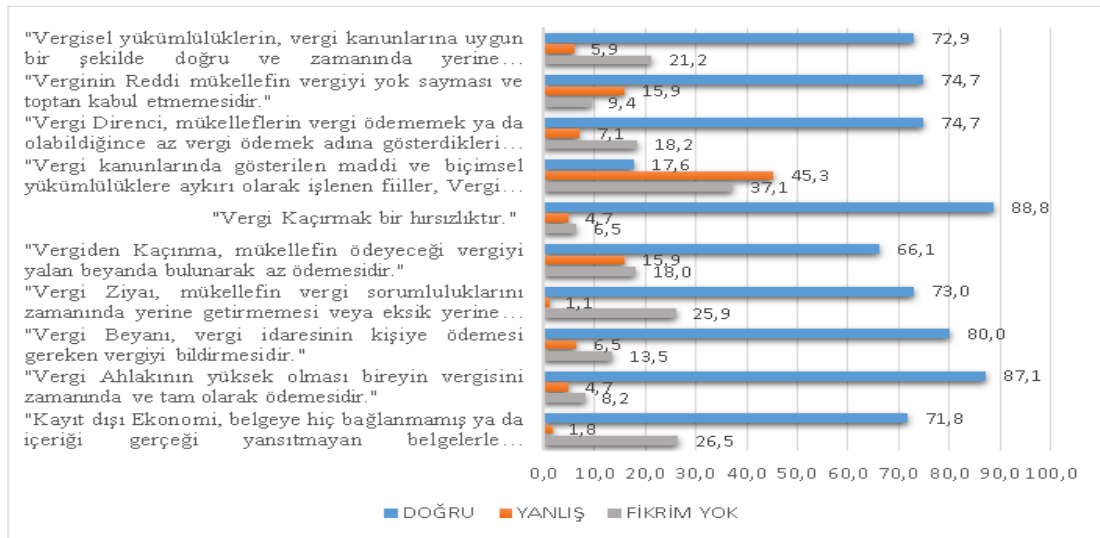
Öğrencilerin Vergiye Karşı Takınılan Tutum Ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 13: Maliye Eğitiminden Önce Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Öğrencilerin Vergiye Karşı Takınılan Tutum Ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik14: Maliye Eğitiminden Sonra Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

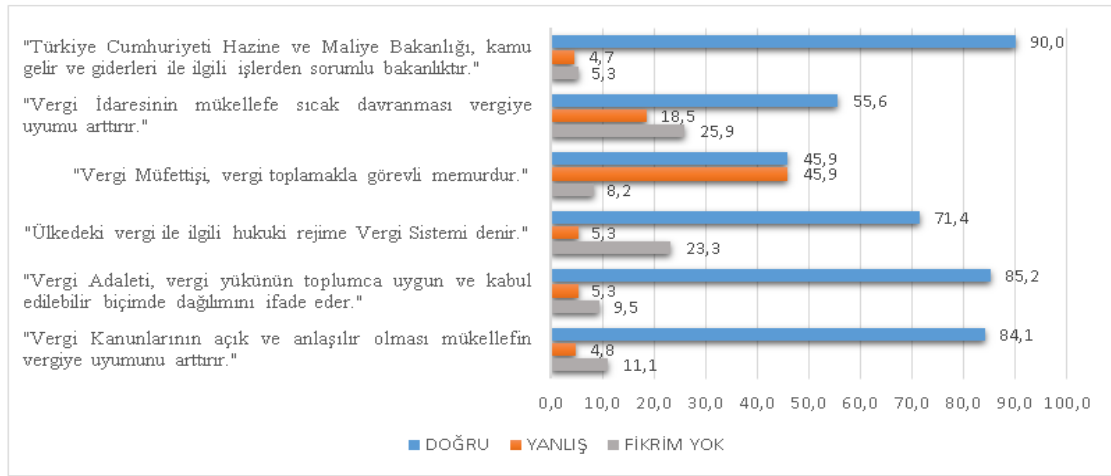
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramlar içinde vergi beyanı hariç tamamında "Doğru" tanımlama oranlarının arttığı, "Yanlış" tanımlama ve "Fikrim Yok" oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir. Vergi beyanı ile ilgili hatalı tanıma öğrencilerin maliye öncesi ve sonrası benzer oranlarda yanlış cevabı görülmektedir. Öğrencilerin vergi beyanı ile vergi tebliği tanımını karıştırdığı düşünülmektedir.

5.4.3.3. Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırma

Öğrencilerin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Hazine ve Maliye Bakanlığı, Vergi İdaresi, Vergi Müfettişi, Vergi Sistemi, Vergi Adaleti, Vergi Kanunlarının Açıklığı şeklindedir.

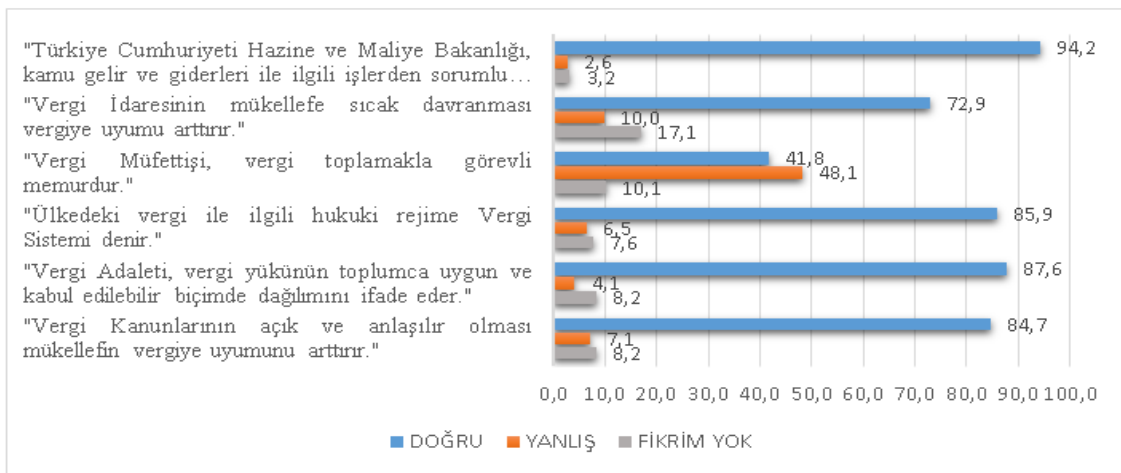
Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 14: Maliye Eğitiminden Önce Vergi Otoritesi, Vergi Mevzuatı ve Vergi İdaresine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 15: Maliye Eğitiminden Sonra Vergi Otoritesi, Vergi Mevzuatı ve Vergi İdaresine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

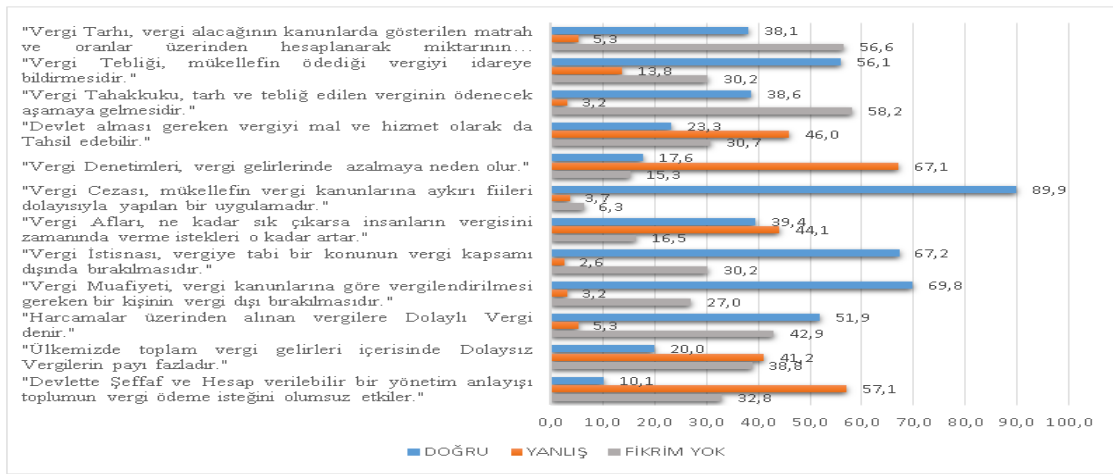
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında "Doğru" tanımlama oranlarının arttığı, "Yanlış" tanımlama ve "Fikrim Yok" oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

5.4.3.4. Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi yönetimi uygulamalarından kaynaklanan faktörlere dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; vergi tarhı, vergi tahakkuku, vergi tebliği, vergi tahsil, vergi denetimi, vergi cezası, vergi affı, vergi istisnası, vergi muafiyeti, dolaylı vergi, dolaysız vergi, şeffaflık ve hesap verilebilirlik şeklindedir.

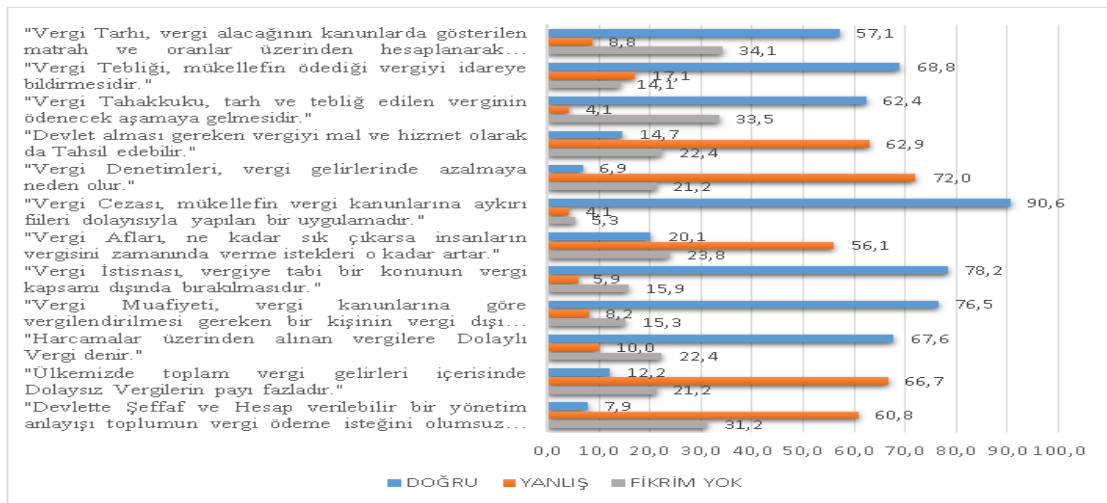
Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 16: Maliye Eğitiminden Önce Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 17: Maliye Eğitiminden Sonra Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

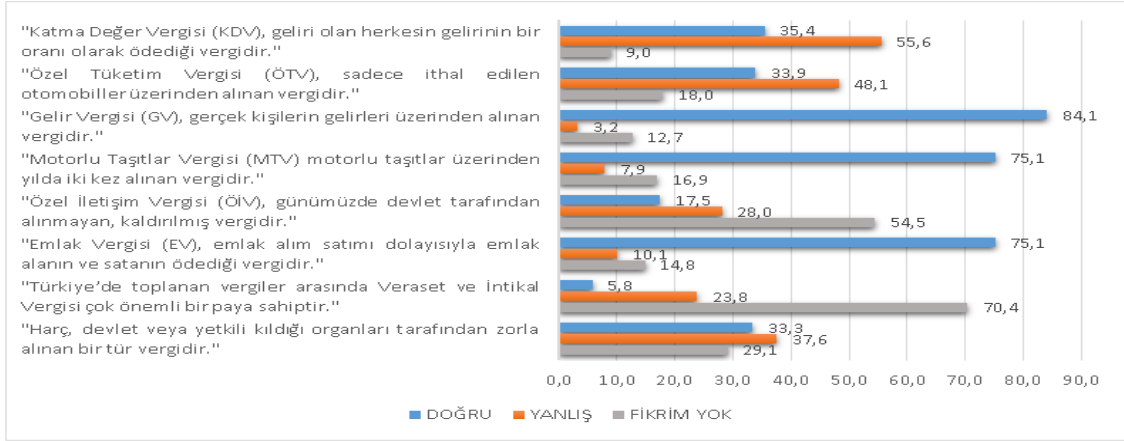
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

5.4.3.5. Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi türlerine dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, gelir vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, özel iletişim vergisi, emlak vergisi, veraset intikal vergisi ve harç şeklindedir.

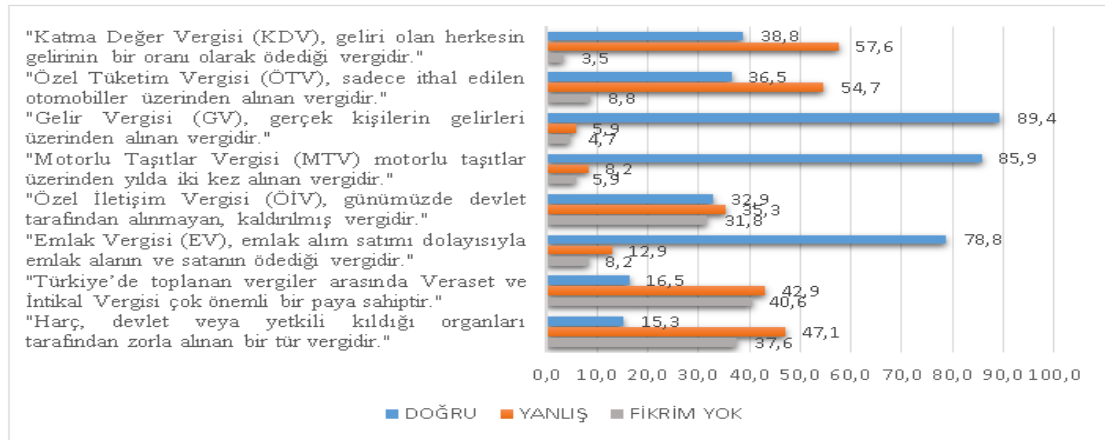
Öğrencilerin Vergi Türlerine Dair Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 18: Maliye Eğitiminden Önce Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Öğrencilerin Vergi Türlerine Dair Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 19: Maliye Eğitiminden Sonra Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

Sonuç

Vergilerin devletlerin en önemli finans kaynağı olması bağlamında devlet harcamalarını finanse edecek vergilerin daha sağlıklı ve düzenli toplanabilmesi toplumun vergi kültürü ile doğrudan ilgilidir. Hiç kuşkusuz ülkelerin vergi kültürünün oluşumuna birçok faktör etki etmektedir. Yapılan çalışmada ülkede vergi kültürünü etkileyen faktörler mükellef ve vergi otoritesi olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir. Bu anlamda vergi kültürü oluşumunu etkileyen mükellefe ilişkin faktörler; vergi algısı, vergi bilinci, vergi ahlakı, vergi yükü, devlete bağlılık, vatandaşlık bilinci, siyasal iktidarı benimseme durumu, diğer mükellefler hakkındaki düşünceler, kamu hizmetlerinin etkinliği ve kendi tercihlerine uyumluluğu, kamu harcamalarını ve kayıt dışı ekonomiyi algılama şekli başlıklarında incelenmiştir. Diğer yandan vergi kültürü oluşumunu etkileyen vergi otoritesine ilişkin kavramlar ise; vergi sistemi, vergi adaleti, vergi mevzuatı, vergi suç ve cezaları, vergi istisna ve muafiyetleri, vergi yönetiminde şeffaflık ve hesap verilebilirlik, vergi denetimleri, çıkarılan vergi afları başlıklarında incelenmiştir.

Ayrıca vergi kültürünü oluşumunu etkileyen önemli faktörlerden biri olan eğitimin üniversite öğrenci üzerindeki etkisi boylamsal bir çalışmayla incelenmiştir. Yapılan çalışmada öğrencilerin vergi kültür düzeylerini tespit etmek amacıyla öğrencilere vergi kültürü ile ilgili temel kavramlar hakkında sorular sorularak verdiği cevaplar değerlendirilmiştir. “Maliye eğitimi öğrencilerin vergi kültür düzeyini nasıl etkilemektedir?” araştırma sorusunun yanıtının arandığı çalışma sonunda öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergiye Algılayış ve Vergiye Bakış, Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlar, Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapı, Vergi Yönetimi Uygulamaları ve Vergi Türleri* hakkındaki kavramların tamamında bilme düzeyleri ile kavramları doğru tanımlama düzeylerinde artış olduğu, maliye eğitimi alan öğrencilerin vergi kültür düzeyinin önemli oranda arttığı tespit edilmiştir. “Maliye eğitimi alan öğrencilerin vergi kültürü artmaktadır.” Hipotezi doğrulanmıştır. Toplumun vergi kültürünün artmasında bu çalışmada da görüldüğü gibi eğitim etkisi önemlidir. Bu bağlamda bu eğitimin toplumun diğer kesimlerine ne şekilde sunulabileceği ve toplumun bir bütün olarak vergi kültürünün nasıl artırılacağı konusu bundan sonraki çalışmalarda araştırılabilir.

Kaynakça

- Abdieva, R., Pirimbaev, J., & Özdil, T. (2011). Kırgızistan'da Vergi Kültürü ve Belirleyenleri. *SESSION 5C: Orta Asya Ekonomileri II*, 335–341.
- Abdiyeva, R., Özdil, T., & Pirimbayev, C. (2015). Geçiş Ekonomilerinde Vergi Kültürü ve Etkileyen Faktörler : Kırgızistan Örneği. *Bilig*, 75, 43–74.
- Aktan, C. C., & Çoban, H. (2006). *Vergileme Ekonomisi Ve Vergileme Psikolojisi* (C. C. Aktan & İ. Y. V. Dilek Dileyici (eds.); Seçkin Yay).
- Bakırtaş, D. (2014). *Kurumsal İktisat Perspektifinden Vergi Kültürü Ve Ekonomik Gelişme:Teori Ve Uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Maliye Anabilim Dalı, İzmir.
- Bakırtaş, D. (2016). Kurumlar, Vergi Kültürü Ve Ekonomik Büyüme. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 67–87.
- Beşel, F. (2017). Türkiye'de Vergi Denetiminin Çeşitli Göstergeler İle Analizi. *Sayıştay Dergisi*, 107, 65–98.
- Bilgin, N. Ç. (2021). Vergi Affı Uygulamalarının Finansal Tabloların Gerçeğe Uygun Sunulabilmesi Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 20(62), 207–222.
- Canbay, T., & Çetin, G. (2007). Vergiye Uyumu Belirleyen Bir Faktör Olarak Vergi Kültürü. *Celal Bayar Üniversitesi S.B.E. MANİSA*, 5(1), 52–65.
- Çataloluk, C. (2008). Vergi Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20.
- Cesur, A. (2013). *Türkiye'de Gelir İdaresinin Yeniden Yapılandırılmasının Vergi Kültürü Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksekisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Maliye Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Cesur, A., & Çelikkaya, A. (2014). Türkiye'de Vergi Kültürünün Gelişmesinde Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Yeri Ve Önemi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 1–14.
- Çiçek, H. (2006). *Psikolojik Ve Sosyal Yönden Yükümlülerin Vergiye Karşı Tutum Ve Tepkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi.İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Daştan, A. (2011). Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Kayıp Ve Kaçaklarının Önlenmesindeki Rolü: Doğu Karadeniz Bölgesine Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 181–206.
- Demir, H. İ. (2018a). Kültür, Vergi Kültürü Ve Vergi Anlayışı. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 99–111.
- Demir, H. İ. (2018b). *Kültürün Vergi Mükelleflerinin Tutumları Üzerindeki Etkisi: Batı Akdeniz Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Isparta.
- Demir, İ. C. (2008). *Vergi Ahlakı ve Belirleyenleri Ege Bölgesi Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye

Anabilim Dalı.

- Demir, Ö. (2003). *İktisat ve Ahlak*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Edizdoğan, N., Gümüş, E., & Çetinkaya, Ö. (2013). *Kamu Maliyesi*. 5.Baskı, Ekin Yayınevi.
- Gencel, U., & Kuru, E. (2012). Vergi Kültürü ve Vergi Politikaları Etkileşimi : Türkiye Değerlendirmesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10(20), 29–60.
- Gül, S. K. (2008). Kamu Yönetiminde ve Güvenlik Hizmetlerinde Hesap Verebilirlik. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 71–94.
- Hofstede, G. (1983). The cultural relativity of organizational practices and theories. *Journal of International Business Studies*, 14(2).
- Hyun, J. (2005). The Compliances in Korea and Japan: Why are they Different. *Journal of Economic Literature* H, 7(1), 135–153. http://www.apeaweb.org/confer/hito05/papers/hyun_j.pdf
- Isık, A. (2009). Kültür Ve Kalkınma: Vergi Kültürü Örneği. *Ege Akademik Bakış*, 9(2), 851–865.
- Kalkan, A., & Alparslan, A. M. (2009). Şeffaflık, İletişim ve Hesap Verebilirliğin Yerel Yönetim Başarılarına Etkileri. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(1).
- Karayılmazlar, E. (2004). Piyasa Ekonomisine Geçiş Sürecinde Vergi Kültürü: Türkiye Örneği. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 267–284.
- Kırbaş, S. (2015). *Vergi Hukuku Temel Kavramlar İlkeler ve Kurumlar*. 20.Baskı, Siyasal Kitapevi.
- Nerré, B. (2001). The Role of Tax Culture in Transformation Processes –The Case of Russia. *Assodation For Studies In Public Economies Working Paper*, 3.
- Organ, İ., & Yegen, B. (2013). Vergi Bilinci Ve Vergi Ahlakı Oluşumunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü: Adana Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 241–271. <https://doi.org/10.16951/iibd.71426>
- Özdemir, P. (2015). Vergi Kültürü Ve Göstergeleri: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 175–188.
- Özer, İ. D. (2020). Vergi Kültürünün Vergi Gelirlerine Etkisi: Türkiye Ve Danimarka. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 12(2), 175–188.
- Özkan, E. (2017). Vergi Kültürü Ve Ahlakının Gelişiminde Eğitim Faktörünün Rolü. *Yaklaşım Dergisi (E-Yaklaşım)*, 289, 473–486.
- Öztürk, N. A. (2019). *Vergi Kültürünün Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi Türkiye Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Karabük.
- Pehlivan, O. (1986). Vergi Denetimi ve Vergi Denetiminde Etkinlik. *Vergi Dünyası Dergisi*, 62(January).
- Sağbaş, İ., & Başoğlu, A. (2005). *İlköğretim Çağındaki Öğrencilerin Vergileri Algılaması: Afyonkarahisar İli Örneği*. 123–144.

- Savaşan, F. (2006). Vergi Afları: Teori Ve Türkiye Uygulamaları (“Vergi Barışı” Uygulama Sonuçları). *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 41–65.
- Savaşan, Fatih, & Odabaş, H. (2005). Türkiye’de Vergi Kayıp Ve Kaçaklarının Nedenleri Üzerine Ampirik Bir alışma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 5(10), 1–28.
- şen, H., & Sağbaş, İ. (2017). *Vergi Teorisi Ve Politikası* (A. Yayınları (ed.)).
- şenüz, D. (1995). *Vergilendirmede Yükümlü Psikolojisi*.
- Sinkuniene, K., & Levisauskaite, K. (2010). Analyzing Macroeconomic Indicators Of The Tax System From A Tax-Cultural Perspective. *Taikomoji Ekonomika: Sisteminaı Tyrımaı*, 4.
- Taytak, M. (2016). Vergi Kültürünü Belirleyen Faktörler ve Mükelleflerin Demografik Özelliklerinin Vergi Kültürü Üzerindeki Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 1933–1957.
- Tosuner, M., & Demir, İ. C. (2009). Vergi Ahlakının Sosyal Ve Kültürel Belirleyenleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1–15.
- Turhan, M. (1994). *Kültür Değişmeleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları.3.Baskı.
- Tylor, E. B. (1924). *Primitive Culture*. London: Murray Inc.
- Uğurlu, H. (2019). Vergilendirmede Basitlik İlkesi Açısından Türk Vergi Sisteminin Değerlendirilmesi. *The Journal of International Scientific Researches*, 4(2), 178–194.
- Yılmaz, H. (2019). *Vergi Kültürünün İnşasi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yöney, E. (2019). *Türkiye’de vergi kültürü: değerler ve vergi davranışı açısından bir modelleme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi.İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.

